

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 17. Marcellus Lorençana Guairaniæ Socios inspicit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Cataldinus
Cœlestibus
deliciis af-
fluit.

Septingenti
reducuntur.

CAPUT
XVII
Marcellus
Lorençana
Guairaniæ
Socios in-
spicit.

Paraquarium
Insidiæ elu-
duntur.

Piropœnsis
transmigra-
tio.

Mille Equa
dringenti ba-
ptizati.

Calumnia
expulsa.

Sociorum
Guairaniæ
Religio.

Anthoni
Ruisii casti-
tas.

Sociorum
vita asperi-
tas.

nullum de Societate Socium videre. Quanquam scripto asseruit tantis se eò loci cœlestis immisissis exundasse deliciis, ut sui vix compos præ nimia mentis hilaritate toto corpore subfilire cogere, mirabundusque exclamaret: *O IESU! ô Bone IESU! qui fieri potest, ut ego unus tantâ Cœlestium illecebrarum tempestate non obruar!* Interim creverat numerus Catechumenorum ad septingentos, & spes erat longè major, cum Visitator è Paraquaria in Guairaniam appulisse nunciatur.

MARCELLUM Lorençanam Assumptionis Collegii Rectorem pro se Guairaniæ Socios inspecturum Petrus Oniatius Provincialis miserat, ne dum ipse ad extremas immensæ Provinciæ partes se extenderet, corporis interiora, eum vitalia, spiritu privarentur. Eò iturus, averso primùm Paraquario per Paiaguarium, hæcenus indomitorum, fines navigationem occupat, qui ut cognovere de ejus consilio nota & opportuna latrocinio loca occupare. Sed Deus eludit positas insidias: nam quamvis Marcellus in conspectum venerit, nunquam eum assequi potuerit: fatentibus prædonibus se insolitâ vi detentos, ne in Sacerdotem involare possent. Secutus fuit iter, quo è Paraquario ad Paranam, è Parana ad Paranapanæum transmittitur: in quo itinere Indorum pagos, omni Sacrorum opè destitutos, solitis Societatis officiis procuravit: donec collectâ ubique animarum messe, feliciter tandem Lauretum appelleret. Aberat Cataldinus, cæterorum superior, in sylvis Piropœnsibus novum oppidum constans, qui audito Lorençanam venisse cum Catechumenorum recenter reductorum primoribus, quàm celerrimè advolat: post mutua urbanitatis ac caritatis officia, statim inter utrumque disceptatum, quo in loco Piropœnsibus illis nuperrimè reductis nova sedes poneretur. Re multum ultrò citòque agitâ, Lorençana pronunciavit, eam non procul ab veteribus oppidis ponendam esse: igitur septingenti illi Catechumeni ad proxima Laureto littora transmigrantes, ante finem anni magna ex parte Christo per Baptismum nomen dedere. Præter hos, mille & quadringenta capita hoc fermè anno Laureti, & in Divi Ignatii oppido, Christianis accessere. Et tamen malevoli homines, literis per Provinciam missis, famam sparserant, Socios Jesu in Guairania inutiles esse: quam calumniam adeò artificiosè fucaverant, ut de iis revocandis ageretur: nimirum calumniatores irritaverat mæscula integritas Sociorum, vetantium Indos vexari, & ad iniqua servicia pellicatumque adigi. Præstigiatores & Magi operam suam ad id commodabant: incassum tamen stygiæ artes, & malevolorum hominum malitia, cecidere; innocentiam Sociorum, quasi scuto, inanes ictus eludente. Marcellus Lorençana perspectis Guairaniæ rebus, in Cœlum extollebat singulorum Sociorum virtutem, inter tot curas, inque tanta solitudine & operarum paucitate, Collegiorum mores strictè observantium. Unum fuit quod Visitatoris censurâ indiguit, nimia scilicet in curandis corporibus incuria: quâ in re nobile factum sub id tempus ab Ruisio patratum comperimus. Dæmon, injecto peregrino Veneris igne, corpus ejus adeò vehementer inflammavit, ut adhibitis frustra domestici incendii ordinariis sopimentis, ad inusitata auxilia confugiendum fuerit. Formicas quadruplo Europæis majores Paraquaria gignit (Joannes Rho id idem Ruisii factum memorans, squillis comparat) morsuncularum acrimoniâ pænè intolerabiles; ergo quâ innumerum earum fervebat agmen, nudatum corpus abiciens se tradit laniandum, donec totâ cute cruentus victor assurgeret: & quia formicæ forcipibus suis mollia ventris pænè distruperant visceribus imminentes, diu Ruisius turbellis, seu scrupulis, mentem vexari sensit, quasi inconsideratè nimis mortis periculo se exposuisset. Quanquam illâ se cogitatione defendit, quod uti marsupium, sic Castitatis gemma quovis auro pretiosior, adito qualicumque discrimine propugnari possit. Addo ego Franciscum Assisum in spineto, Bernardum in lacu gelido, & Ruisum in formicino tumulo aliquod periculum adire potuisse, sine detrimento conscientiæ, insolito ardore mentis divinitus ad heroicum facinus impulsæ ab culpâ eos defendente: dandum enim aliquid est heroicæ virtuti. Præterea ipse Ruisius, Cataldinus & Maçeta, in ordinariis actionibus humanæ necessitatis oblitæ, immodicis afflictationibus supra modum se divexantes, spem non dabant talem vivendi normam diu sine noxa corporum usurpari posse.

Nullus

Nullus eorum linteaminibus ad dormiendum utebatur, noctium magnâ parte in templo posita, reliquam aut super rete pensile, aut stratum ex cannis contextum, nullo vestium additamento, somnum gustando transigebant. Præter id, ex officio singulis incumbebat Dominicis diebus verba ad populum facere, quotidie Catechismus bis cogere, eruditos Sacris undis abluere, poenitentes Exhomologesi expiare, conjugium ineuntibus adesse, moribundos ad luctam ungere, mortuos sepulturæ mandare, domi curare, sementem facere, gossipium pro vestiendis hominibus, manu nudioribus, serere, ariolos præstigijs dedocere, vexationes prohibere, reos paternè castigare, domos ædificare, templa ornare, peste grassante ad vicina remotaque loca excurrere, & alia sexcenta in novis Indorum reductionibus usurpata facitare. Quibus si addas quotidianum precum pensum, religiosasque exercitationes, nemo inficias ibi tribus Sociis in totidem oppidis tantum laboris incubuisse, quantum iusto Collegio occupando satis foret. Et tamen sic agentes querebatur materiam laborum, quantum avebatur, sibi deesse exercendæ pro Deo patientiæ. Nihilominus exoptabant supplementum Sociorum, tum ne soli in singulis oppidis vivere cogerentur: tum vel maximè, ut majoribus copiis dæmoni bello indicto, novis coloniis constructis, quamplurimos Ethnicos ad Christi partes traducerent. Ad id Lorenzana operam & consilium apud Provinciale spondens, eò quo venerat itinere, confectis in itinere & reditu quadringentis & quinquaginta leucis, ingenti de Guairaniæ Sociorum laboribus atque sanctitate famâ ubique sparsâ, Assumptionis urbem postliminiò tenuit.

APUD Guaicuroos, nullam dum Barbari spem faciebant perpetuandi oppidi, moresque efferos corrigendi; sed trucidationes, divagationesque contrinuantès, per intervalla tantummodò, non tam Religionis, quàm sui commodi ergò, Petro Romero & Antonio Morantæ se permittebant. Quamobrem multi arbitrabantur deserendos esse, & utrumque Socium eò transferendum, ubi eximias animi vires majori cum fructu exererent. Constans tamen Romeri sententia fuit, contumaciam Barbarorum Christianâ perseverantiâ frangendam arbitrantis: cujus constantiam in natione prava inter indicibiles labores, magno animo, per tot annos perdurantis, Petrus Oniatus, litteris Præposito Generali datis, summis laudibus extulit. Has res gravis, sed utilis, procella excepit: nam pestis grassata multis Guaicuroorum capitibus se pavit, æternum alioquin perituris, nisi cælum servisset. Igitur multi adultæ ætatis homines, etiam venefici sagæque, in ancipiti morbo animarum salutem adepti creduntur. Sed infantium ut copia major, sic salus securior: quos omnes, etiam parentibus invitis, Socii sacris undis lustraverunt. Illud eminet. Agebat animam infans inter suos primatis filia, nec adduci poterat homo Barbarus, ut vellet eam Christianam mori. Sed Romerus, quasi aliud agens, moribundam dissimulanter baptizat, & ad Barbarum conversus: *Filia, inquit, tua Sacramento expiata æternum cum Christo regnabit, quare eâ mortuâ ab mactatione carorum abstine.* Cui Barbarus: *Ego verò, inquit, mactabo quamplurimos.* Et jam negotium ad vim vergebat, cum Barbarorum turba solito more cadaver infantis demortui inconditis ululatus & gesticationibus prosequi cœpit, quæ res Barbarum hominem exacerbavit magis in Romerum: cui in his angustiis constituto nullum præsentis remedium oblatum est, quàm si ex Divi Pauli consilio, steret cum stentibus: ergo Barbarorum ululatus simulans, supraque infantis cadaver se jactitans, amatissimè lamentabatur, tanquam si amicissimum caput amisisset. Mirum dictu! ea comploratio adedò commovit Barbarum, ut filiam ritu Christiano sepeliendam Romero permitteret, spondens se nullius nece carissimæ filiæ manibus litaturum. Sed ejus asseclæ promissis Domini sui nonstetere, & clanculum occisam anum dissimulanter intulissent in infantis sepulchrum, nî Romerus id advertens, contempto iterum mortis periculo, profanum cadaver removeri jussisset. Non diu post evicit ab eodem Barbaro, ne uxorem paulò ante mortem sacris initiaram amici mactatione vellet prosequi. Interjecto tempore, recrudescente iterum peste, unâ se ferè omnes Guaicuroi, deserto oppido, ad remota loca fugâ se receperunt. Sed quia plerique luem jam contagione conceperant, in

itinere

Labores.

Lau.

CAPUT
XVIII
De Guaicuroorum rebus.

Guaicuroorum perniciosis.

Petri Romeri constantia.

Pestis utilis juvenis.

Infans non sine periculo baptizata.

Romeri prudens factum.

Pestis iterum grassatur.